

Sensorveiledning for SPED3001/3003 – 2023

Modul 3

Lærevansker og særskilte behov i et individ- og systemperspektiv

Denne eksamenen er knyttet til modul 3 på SPED 3001/3003, som omhandler psykososiale vansker og personlighetsutvikling.

Tid: 15. februar kl. 09:00 (6 timer). Ingen hjelpemidler tillatt

Se kursbeskrivelsene med læringsmål (som er like for begge kursene):

SPED3001: <https://www.uio.no/studier/emner/uv/isp/SPED3001/>

SPED3003: <https://www.uio.no/studier/emner/uv/isp/SPED3003/>

Du skal besvare enten oppgave 1 eller oppgave 2. Både deloppgave a og b skal besvares under den oppgaven du velger.

Oppgave 1

- A) Beskriv en eller flere sentrale teorier om tidlig aggresjonsutvikling og redegjør kort for dagens ståsted
- B) Gjør deretter rede for den typiske normalutviklingen for fysisk aggresjon og diskuter hva som kan bidra til tidlig og vedvarende høy bruk av aggresjon.

Oppgave 2

- A) Beskriv viktige byggeklosser i tidlig utvikling av god psykisk helse, samt forhold som kan føre til at psykisk helse og livsmestring hemmes
- B) Diskuter deretter sammenhengen mellom internalisering og skolefunksjon blant barn i grunnskolen

Generelle kriterier ved sensurering:

- Oppgaveteksten må presiseres og avgrenses
- Oppgaveteksten må besvares
- Det må redegjøres for sentrale begreper i oppgaveteksten og relevant teori.
- Teorien som belyses, bør i hovedsak være basert på pensumlitteratur, men det kan også være sentralt å trekke inn annen faglitteratur.
- Det kan være aktuelt å trekke inn egne eller andres eksempler fra praksis, men da må disse drøftes opp mot litteratur som er anvendt i besvarelsen.
- Oppgaven bør ha en logisk oppbygning og indre sammenheng.
- Teksten bør være skrevet i akademisk stil, i hele setninger og med logiske avsnitt.

Du skal besvare enten oppgave 1 eller oppgave 2. Både deloppgave a og b skal besvares under den oppgaven du velger.

Oppgave 1a

Oppgavetekst: Beskriv en eller flere sentrale teorier om tidlig aggresjonsutvikling og redegjør kort for dagens ståsted

Sensorveiledning:

- Det er presentert en rekke teorier som kan brukes til å beskrive aggresjonsutviklingen i pensum. En løsning av oppgaven kan være å skille mellom «Nature» (f. eks. Lorenz) og «nurture» (f. eks. Bandura, Patterson). Diskusjonen om aggresjon er medfødt eller lært kan studentene gjøre ved å hente stoff fra blant annet Tremblay (2000) sin artikkel.
- Studentene bør kunne definere begrepet aggresjonsbegrepet i samsvar med de dominerende internasjonale definisjoner. Momenter som er sentrale i definisjonen er:
 - Intensjonalitet/konsekvenser, Vold vs Aggresjon
 - Funksjon og motivasjon (f. eks. Emosjonell/instrumentell)
 - Følelse (sinne, frustrasjon) vs. handling (aggresjon)
 - Form (Fysisk, relasjonell, direkte/indirekte)
 - Normovertredende vs ivareta egne rettigheter/drivkraft (f. eks. Arisoteles tilnærming)
 - Studentene kan (men ikke nødvendig) diskutere dette opp mot andre forståelse av aggresjon (det eksisterer mange definisjoner – både overlappende og ikke)

Relevant pensumlitteratur:

Andershed, H., Andershed, A. K., & Wallin Weihe, H. J. (2007). Normbrytende atferd hos barn: Hva sier forskningen? Gyldendal akademisk.

Bjørnebekk, R. & Bjørnebekk, G. (2009). Alvorlige atferdsproblemer og antisosialitet. Barn. Oslo: Universitetsforlaget. 20s

Dishion, T. J., & Patterson, G. R. (2015). The development and ecology of antisocial behavior in children and adolescents. *Developmental psychopathology: Volume three: Risk, disorder, and adaptation*, 503-541. 38s.

Tremblay, R. E. (2000). The development of aggressive behaviour during childhood: What have we learned in the past century? *International journal of behavioral development*, 24(2), 129-141

Oppgave 1b

Oppgavetekst: Gjør deretter rede for den typiske normalutviklingen for fysisk aggresjon og diskuter hva som kan bidra til tidlig og vedvarende høy bruk av aggresjon.

Sensorveiledning:

- Her har studentene mulighet til å gjøre en god redegjørelse av normalutviklingen av aggresjon basert på stoff fra artikkelen til Tremblay.
- Tvingende samspill er en av mekanismene som bør være med som forklaring av hva som kan bidra til høy og vedvarende bruk av aggresjon.
- Tidlig utviklingsbanen bør trekkes inn og redegjøres for i en god oppgave. Denne har ifølge Moffitt (2006) opprinnelse i nevropsykologiske forstyrrelser som er kombinert med ytre risikofaktorer og miljø som ikke ivaretar sårbarhet. Her vil det videre være naturlig å komme inn på tvingende samspill og/eller sammenfallende risikofaktorer som prosesser som driver utviklingen av en denne løypen. Tidligstart-mønster er karakterisert ved at de går fra mindre alvorlige til mer alvorlige symptomer, og det kan se ut til at senere atferdsvansker kommer i tillegg til tidligere atferdsvansker fremfor å erstatte dem (såkalt kummulativ kontinuitet). Videre opptrer atferdsvanskene i flere situasjoner og sprer seg fra familien til barnehagen, skolen og nærmiljøet. Disse barna har den mest negative prognosen, og risikoen for å fortsette den negative utviklingen er stor for dem som debuterer tidlig med alvorlige normovertredelser – dette gjelder spesielt aggresjon.
- Det kan i denne sammenheng også være grunn til å hente stoff fra Waller et al. sin artikkel for å beskrive utviklingen av CU-trekk som predikerer alvorlig voldskriminalitet.
- Generelt er det viktig at studentene begrunner sine valg og bidrar med akademisk drøfting basert på pensum og selvstendig tenkning.
- Gode oppgaver evner å poengtere samspill mellom individuelle og kontekstuelle forhold.

Relevant pensumlitteratur:

Andershed, H., Andershed, A. K., & Wallin Weihe, H. J. (2007). Normbrytende atferd hos barn: Hva sier forskningen? Gyldendal akademisk.

Bjørnebekk, R. & Bjørnebekk, G. (2009). Alvorlige atferdsproblemer og antisosialitet. Barn. Oslo: Universitetsforlaget. 20s

Dishion, T. J., & Patterson, G. R. (2015). The development and ecology of antisocial behavior in children and adolescents. *Developmental psychopathology: Volume three: Risk, disorder, and adaptation*, 503-541. 38s.

Flack, T. (2020). Relational aggression and relational inclusion in adolescents: the role of empathic concern for victims of relational aggression and perspective taking. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 25(3-4), 201-214.

Moffitt, T. E. (2006). Life-course-persistent versus adolescence-limited antisocial behavior. U: D. Cicchetti i DJ Cohen (Ur.), *Developmental psychopathology: Risk, disorder and adaptation* (str. 570–598). 28s.

Moffitt, T. E. (2018). Male antisocial behaviour in adolescence and beyond. *Nature human behaviour*, Volum 2. 177-186. 9s.

Patterson, G. R., DeBaryshe, B. D., & Ramsey, E. (2017). A developmental perspective on antisocial behavior. In *Developmental and Life-course Criminological Theories* (pp. 29-35). Routledge. 6s.

Tremblay, R. E. (2000). The development of aggressive behaviour during childhood: What have we learned in the past century? *International journal of behavioral development*, 24(2), 129-141

Waller, R., & Hyde, L. W. (2018). Callous-unemotional behaviors in early childhood: the development of empathy and prosociality gone awry. *Current Opinion in Psychology*, 20, 11-16.

Studentene har videre hatt to forelesninger om aggresjons og det tidlige utviklingen av atferdsproblemer + at de har jobbet med aggresjonsoppgaver i seminarundervisningen.

1) 11.01.2023, 14:15-16:00 Gül Øzerk Tidlig startere: Risiko og motstandsfaktorer i småbarnsalder

2) 12.01.2023 14:15-16:00 Francis Vergunst Aggresjonsutviklingen

Oppgave 2a

Oppgavetekst: Beskriv viktige byggeklosser i tidlig utvikling av god psykisk helse, samt forhold som kan føre til at psykisk helse og livsmestring hemmes

Sensorveiledning:

Psykisk helse og livsmestring bør defineres.

Tidlige positive erfaringer er avgjørende for at barn skal ha det bra her og nå. I undervisningen/pensum (først og fremt i Lekhal & Drugli) brukes transaksjonsmodellen som bakteppe for å forstå barns utvikling og hvorfor noen barn får psykiske vansker. Tidlig stress er et av forholdene som er presentert som henger tett sammen med psykisk helse og livsmestring i tidlig alder. For å beskrive positive krefter i utvikling er det blant annet tatt utgangspunkt i positiv psykologi, salutogenese og motstandskraft eller beskyttelsesfaktorer (resiliens). Eksempler på byggeklosser kan i den sammenheng være: nære og gode relasjoner, trygghet og tilknytning, regulering og læring, følelsesmessig utvikling med vekt på positive følelser og regulering av følelser, sosial utvikling med vekt på relasjoner med jevnaldrende og lek, mestring og læring. Sosiale ferdigheter/kompetanse er videre «byggeklosser» som er tatt opp på ulike steder i pensum.

Relevant pensumlitteratur:

Drugli, M. B & Lekhal, R. (2019). Livsmestring og psykisk helse.

Ogden, T. (2022). Sosial kompetanse og problematferd blant barn og unge (2. utgave.). Gyldendal akademisk.

Relevante forelesninger:

17.01.2023, 10:15-14:00 Livsmestring og resiliens hos de yngste barna R. Lekhal

18.01.2023, 14:15-16:00 Psykisk helse i barnehagen R. Lekhal

Oppgave 2b

Oppgavetekst: Diskuter deretter sammenhengen mellom internalisering og skolefunksjon blant barn i grunnskolen

Sensorveiledning: Skolefunksjon og hva en god skolefunksjon predikeres av burde presenteres + Internalisering med minimum undervanskene angst og depresjon bør defineres. Her kan det også være relevant å diskutere forekomst og symptomer. Videre burde hvordan internalisering og skolefunksjon påvirker hverandre gjensidig diskuteres.

Relevant pensumlitteratur:

Ogden, T. (2022). Sosial kompetanse og problematferd blant barn og unge (2. utgave.). Gyldendal akademisk.

Pedersen, M. L., Holen, S., Lydersen, S., Martinsen, K., Neumer, S. P., Adolfsen, F., & Sund, A. M. (2019). School functioning and internalizing problems in young schoolchildren. BMC psychology, 7(1), 1-13.

Novak, M., & Mihić, J. (2017). Prevention of Internalized Problems of Children and Youth in Academic Setting. In B. Bernal-Morales: Health and Academic Achievement. London: Intechopen

Relevante forelesninger:

26.01.2023, 14:15-16:00 Thormod Idsøe Depresjonsmestring i skolen

31.01.2023, 10:15-12:00 Thormod Idsøe Internalisering i skolen